

Правоохоронці встановили даний факт, що призвів до збитків понад 2 мільйонів гривень, через що було відкрито кримінальне провадження за ч. 2 ст. 364 Кримінального кодексу України [4].

Таким чином, шляхами вирішення та запобіганню злочинів, вчинених у сфері житлово-комунального господарства, працівникам підрозділів захисту економіки повинні бути відомі особливості житлового фонду регіону, механізм його функціонування, характеристика та зміст діяльності основних сфер ЖКГ, повинно бути забезпечення здійснення моніторингу економічного стану та фінансових ресурсів, щодо забезпечення виконання відповідних робіт, стану діяльності та розвитку об'єктів житлово-комунальної галузі, для повного та всебічного розгляду таких злочинів, а також їх безпосереднє розкриття.

Використані джерела

1. Оперативно-розшукова протидія злочинам у сфері житлово-комунального господарства : монографія / [А. В. Баб'як, А. В. Губська, М. В. Стащак та ін.]; за заг. наук. ред. В. В. Шендрика. Львів : Галицька видавнича спілка, 2013. 170 с.
2. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 09.11.2017 № 2189–VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2189-19>.
3. Протидія підрозділами ДСБЕЗ МВС України злочинності у сфері житлово-комунального господарства : монографія / [А. В. Баб'як, М. В. Стащак, В. В. Шендик та ін.]; за заг. наук. ред. В. П. Захарова та В. В. Шендрика. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 220 с.
4. Електронний ресурс, режим доступ: [<http://old.npu.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/2226057>]
5. Кримінальний кодекс України. Електронний ресурс, режим доступ: [<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>]

Дембицька Т.П. - курсант факультету економіко-правової безпеки; науковий керівник **Кокарєв І.В.** – доцент кафедри економічної та інформаційної безпеки (Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

ЕКОНОМІЧНІ ЗЛОЧИНИ В СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Державне майно є одним із найбільш привабливих об'єктів злочинних зазіхань, а сфера державних закупівель є однією з найбільш криміногенних з цієї точки зору. «Перекачування» державних коштів у кишені недобросовісних державних посадовців і підприємців стало поширеним явищем. Злочинців приваблюють величезні кошти, які виділяються державою для закупівель товарів, робіт і послуг щороку. Так, у 2011–2013 рр. державним організаціям, установам і підприємствам виділялося на державні закупівлі 325–400 млрд. грн. За різними даними, у 2013 р. корумповані чиновники розкрали від 15 до 40 % виділених на закупівлю товарів і послуг

коштів (2013 р. – понад 110 млрд. грн.). У 2014 р. ситуація в галузі почала змінюватися: брак коштів у бюджеті, пильна увага громадськості та широкий резонанс за виявленими корупційними схемами зробили свою справу, але все одно, поки вона далека від ідеалу. Отже, сфера державних закупівель має постійно бути в зоні особливої уваги з боку державних контролюючих і правоохоронних органів.

Закупівлі товарів, робіт та послуг є невід’ємною складовою функціонування будь-якої держави. Без налагодженої системи державних закупівель держава не може повноцінно виконувати свої функції. За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі (МЕРТ) України, обсяг державних закупівель товарів, робіт і послуг У 2014 р. склав 260,2 млрд. грн., в I кварталі 2015 р. – близько 103,5 млрд. грн. [3]. Але значна частина коштів, що виділяється державою на закупівлі, витрачається неефективно, а в деяких випадках просто розкрадається.

Однією з основних причин неефективного використання державних коштів у цій сфері є високий рівень корупції. За оцінками спеціалістів, річні втрати від корупційних зловживань в сфері державних закупівель складають 10 – 15 % видаткової частини державного бюджету, або 35 – 50 млрд грн [4]. Причиною таких значних втрат є поширення хабарництва та інших корупційних злочинів як з боку розпорядників державних коштів, так і з боку учасників торгів.

Корупція представляє собою надзвичайно небезпечне явище. Вона зневажає законні права і інтереси громадян, гальмує хід впровадження економічних реформ, підриває авторитет демократичних інститутів держави, зумовлює розкрадання національного багатства.

Поняття “корупція” вже довгий час є предметом численних дискусій серед економістів, політологів, соціологів та ін. У загальному сенсі корупція означає корисливе використання свого положення в суспільстві в особистих цілях. Словник іншомовних слів визначає корупцію як “підкупність і продажність державних, політичних і громадських діячів, посадових осіб” [5].

Вважається, що корупція розпочинається з обміну взаємними послугами, який з часом породжує систему надання незаконних відносин. За надану послугу корупціонер одержує хабар у грошовій чи іншій формі. Особа, що приймає хабар, повинна мати певну владу. Тому особою небезпечною є державна, а саме бюрократична і політична корупція.

В документах ООН вказується, що корупція – це зловживання державною владою для одержання вигоди в особистих інтересах, інтересах третіх осіб або груп [6]. Наприклад, державні службовці часто хабарничають при видачі різних дозволів, ліцензій, тобто встановлюють плату за надання послуг, офіційним власником яких є держава.

У прийнятому Законі України “Про засади запобігання і протидії корупції” корупція трактується як “використання особою ... наданих їй службових повноважень та пов’язаних із цим можливостей для одержання неправомірної вигоди” [1]. Під неправомірною вигодою в Законі розуміються

“грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, що їх без законних на те підстав обіцяють, пропонують, надають або одержують безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову” [1].

Внаслідок величезних обсягів коштів, пов'язаних із закупівлями державою товарів, робіт і послуг, ця важлива сфера діяльності створює родючий ґрунт для корупційних правопорушень і зловживань. Слід зазначити, що ці терміни не є тотожними. У законодавстві корупційне правопорушення трактується як “умисне діяння, що містить ознаки корупції ... за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність” [1]. Проте у багатьох випадках важко довести, що мало місце умисне порушення законодавства, хоча результати закупівель вказують на ознаки корупційної змови. Навпаки, іноді законодавчі норми порушуються без злого наміру, внаслідок недостатньої кваліфікації членів комітетів з конкурсних торгів, поганого знання швидкоплинного законодавства, браку часу на проведення закупівель тощо.

Корупційні правопорушення у сфері державних закупівель мають місце як з боку розпорядників державних коштів, так і з боку учасників торгів. За даними МЕРТ, в Україні найбільш поширеними зловживаннями є наміри замовників здійснити закупівлю товару у певного заздалегідь визначеного виробника. У свою чергу, цей результат може бути досягнутим як шляхом уникнення від конкурентних процедур проведення закупівель, так і шляхом надання неправомірної переваги одному із учасників торгів. Уникнення від конкурсних торгів залишається, напевне, найпоширенішою проблемою при здійсненні державних закупівель.

Незважаючи на значне скорочення підстав для використання спрощених процедур закупівлі протягом двох останніх років, в січні-березні 2015 р. біля 62 % від загальної вартості укладених договорів про закупівлю товарів, робіт і послуг припадало на переговорну процедуру закупівлі та закупівлі в одного учасника [3]. Значна частка таких договорів пов'язана із закупівлями у природних монополій, наприклад, у постачальників комунальних послуг, але поширеними є також різноманітні правопорушення.

Так, Державною фінансовою інспекцією в 2014 р. були виявлені такі правопорушення: – здійснення закупівель без застосування процедур, визначених Законом про державні закупівлі;

- необґрунтоване застосування процедури закупівлі в одного учасника;
- надання неправдивих відомостей для застосування неконкурентної процедури закупівлі;
- поділ предмета закупівлі на частини з метою ухилення від застосування передбачених законом закупівельних процедур, тощо [3].

Значні правопорушення при здійсненні державних закупівель мають місце і серед учасників торгів. Найбільш поширеним з них є змова між учасниками закупівельних процедур з метою отримання переваги одним із них. Сутність таких змов полягає в тому, що конкуренти ще до проведення торгів домовляються про те, хто саме представить “найкращу” пропозицію для отримання контракту. Іноді потенційні учасники взагалі утримуються від

надання тендерних пропозицій, але частіше вони надають пропозиції із свідомо завищеними цінами або заниженими якісними показниками. Заздалегідь визначений таким чином переможець торгів потім розраховується з учасниками змови часткою одержаного прибутку у прямій (грошові кошти) чи непрямій (субпідряди, взаєморозрахунки) формі.

Наведені вище правопорушення при здійсненні державних закупівель суттєво знижують ефективність використання державних коштів. Слід сподіватися, що впровадження електронних закупівель в Україні, яке очікується після вступу в дію нового закону про публічні закупівлі у 2016 р., сприятиме скороченню корупційних зловживань у цій сфері. Також слід рекомендувати запровадження передового західного досвіду в сфері державних закупівель, зокрема, щодо підвищення відповідальності за змови серед всіх учасників торгів.

Використані джерела

1. Закон України “Про засади запобігання і протидії корупції” від 07.04.2011 р. № 3206-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>.
2. Закон України “Про публічні закупівлі” від 25 грудня 2015 р. № 922-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19>.
3. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Звіти щодо аналізу функціонування системи державних закупівель [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Zviti>.
4. Іванов О. В. Щодо подолання корупції у сфері державних закупівель в Україні. Аналітична записка [Електронний ресурс] / О. В. Іванов ; Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1486>.
5. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. – К. : Головна редакція “Українська радянська енциклопедія” (УРЕ), 1974. – 776 с.
6. Декларація Організації об’єднаних націй про боротьбу з корупцією і хабарництвом у міжнародних комерційних операціях від 16 грудня 1996 р. // Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію / упоряд. : М. І. Камлик та ін. – К. : Школяр, 1999. – 480 с.

Джараєва А.А. – студентка юридичного факультету;
Рибальченко Л.В. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри економічної та інформаційної безпеки (Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ КРАЇНИ

Протягом останнього десятиліття в Україні відбулися кардинальні зміни в соціальній, політичній та економічній сферах життя. Під тиском принципово нових тенденцій і явищ у соціально-економічному та політичному середовищі збільшується чисельність трудових мігрантів.